N°. 11. Donderdag 16 Maart 1916. 16de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST": TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

De uitvoering ten bate voor de Noodlijdenden door den Watersnood in Ned.-Indië.

Deze uitvoering, die j.l. Woensdagavond in het Schouwburggebouw te 's-Gravenhage plaats vond en vereerd werd met het bezoek van H. M. de Koningin, van Z. Kon. Hoogh. den Prins en tal van autoriteiten, is een groot succes gebleken. Niet alleen, dat de verschillende nummers van het specifiek Indische programma bijzonder in den smaak vielen van het zeer talrijk opgekomen publiek, maar ook over de financieele resultaten mag men tevreden zijn. De zaal was meer dan uitverkocht en de artistieke programomslagen hebben *f* 1400.— opgebracht. In het vóórlokaal van Boeatan, Heulstraat 19, werden deze j.l. Dinsdagmiddag tegen 5 uur bij opslag, onder leiding van den heer Zuyderhoff verkocht, er werd met opgewektheid al hooger en hooger geboden, hetgeen dan ook die bijdragen onzer altijd zoo gulle schilders ten zeerste rechtvaardigden.

In een volgend weekblad hopen wij nog op bizonderheden van den avond zelf terug te komen.

Ingekomen Giften voor den Watersnood in N.-I.

Ontvangen t/m den 9en Maart 1916	*f*	3987.25½
Van de afdeeling Breda	„	53.50
Uit Haarlem van mevr. F. v. W. *f* 10 en van den heer F. *f* 1.50	„	11.50
Uit Den Haag van den heer J. v. R.	„	10.—
Uit den Haag van v. B.	„	2.50
Totaal . . .	*f*	4064.75½

Cursorische Voordrachten over de Ned. Koloniën.

In het najaar hebben wij een overzicht gegeven van de cursorische voordrachten voor onderwijzers, die de Indische commissie van het Nederlandsch Onderwijzers Genootschap zich voorstelde dezen winter te doen houden. Thans kunnen wij mededeelen, dat de cursussen te Eindhoven, Goes, Hoogwoud, Rotterdam en Delft hebben plaats gehad, en dat ook de cursussen te Amsterdam en te 's-Gravenhage binnen eenige weken zullen zijn geëindigd.

Ondertusschen zijn voor de tweede helft van het winterseizoen eenige nieuwe voordrachtenreeksen vastgesteld; deze zijn ten deele reeds aangevangen. Zij worden gehouden te Middelburg en te Helder, waar de heer W. J. Giel als spreker optreedt; voorts te Hilversum en te Enschede door den heer B. Alkema; te Meppel door den heer A. G. Boes en te Hardenberg door den heer T. J. Bezemer.

De Indische commissie mag zich verheugen in een groote belangstelling voor haren arbeid. Door verschillende personen en lichamen is zij in staat gesteld op den door haar ingeslagen weg krachtig voort te gaan. Het groote aantal toehoorders, dat ook in kleine plaatsen den cursus volgt, is een bewijs, dat de personen, voor wie de cursussen bestemd zijn, deze gelegenheid om hunne kennis van onze zoo belangwekkende koloniën aan te vullen, zéér op prijs stellen.

Secretaris der commissie is Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Zwolsche weg 65, Deventer.

Uit de O. I. Mail.

Watersnood.

Volgens de jongste mailberichten werd Semarang medio Januari j.l. zwaar geteisterd door dagen achtereen vallende regens.

Vele kampongs waren geheel onder water.

Typhus en pokken.

In de week 10—16 Jan. j.l. werden vier nieuwe typhusgevallen te Batavia geconstateerd. Drie personen herstelden, 26 personen blijven onder behandeling.

In datzelfde tijdstip kwamen er 3 nieuwe pokken-gevallen bij.

Te Sawah-Loento zijn half Januari j.l. in hevige mate de pokken uitgebroken. Verscheidene patiënten werden ter verpleging in het hospitaal opgenomen. De woningen, waarin de ziekte zich voordoet, worden streng geïsoleerd. De politie is ijverig in de weer, de huizen te ontsmetten. Het logies voor contractanten te Sawah-Loento wordt vernieuwd en zoo gebouwd, dat het, evenals in Doerian, aan de meest hygiënische voorschriften zal voldoen.

Een pestgeval te Ambarawa.

De controleur van Ambarawa, de heer Lindhout, berichtte aan de „Loc.", ingevolge opdracht van den assistent-resident van Salatiga, den heer J. H. van Wely, het navolgende, ter voorkoming van eventueel minder juiste inlichtingen:

„10 Januari werd door den chef van het militair hospitaal te Willem I, majoor-dokter J. Lindner, een geval van builenpest microscopisch vastgesteld bij een Inlandsche vrouw (Bok Kartodimedjo, alias Bok Salim geheeten) afkomstig uit Solo, tijdelijk bij familie vertoevende in de kampong Temengoengan der desa Pandjang, kota Ambarawa.

De vrouw kwam, zich reeds ziek gevoelende, met Nieuwjaar hier aan. Dank zij den hier ingestelden inlichtingsdienst, waarbij bepaald werd, dat — voornl. uit Solo afkomstige — menschen, in geval van ziekte, dadelijk ter observatie in de ziekeninrichting te Willem I worden opgenomen en behandeld, was de politie er al vrij gauw bij. Had de huisheer zijn plicht gedaan (voor zijn nalatigheid zal hij zich nog voor den landrechter hebben te verantwoorden), en terstond van de aankomst van zijn gasten, man en vrouw, aan het hoofd zijner kampong kennis gegeven, dan ware dat in het algemeen, maar vooral in het belang der patiënte geweest.

Het publiek behoeft zich volgens de doktoren niet te verontrusten, aangezien wij hier met een van elders ingevoerd geval te doen hebben; bovendien zijn, in overleg met den geneeskundigen dienst, alle noodige maatregelen getroffen."

Het Paleis te Buitenzorg.

De nieuwe landvoogd heeft als zijn wensch te kennen gegeven, dat het paleis te Buitenzorg electrisch verlicht zou worden en o.m. voorzien van Europeesche badkamers met geisers, enz.

Naar „De Javabode" vernam, heeft de tegenwoordige Landvoogd, lettende op de wenschen van zijn opvolger, reeds thans gelast een aanvang te maken met de algemeene restauratie van het paleis te Buitenzorg. Voor een belangrijk deel moet deze restauratie gereed zijn vóór het bezoek van den Soenan van Solo aan den Landvoogd te Buitenzorg, in Februari a.s.

Het paleis zal verder geheel opnieuw gemeubileerd worden en de benoodigde meubels zullen uit Nederland worden uitgezonden. Verder zal niet alleen het paleis inwendig electrisch worden verlicht, maar ook de onmiddellijke omgeving.

Vervolgens zullen het paleis te Weltevreden en het Landvoogdelijk buitenverblijf te Tjipanas onder handen genomen worden en eveneens geheel gerestaureerd worden. De kosten van een en ander zijn begroot op ongeveer *f* 300.000.

Uit alles blijkt, dat het den vasten wil van onzen nieuwen Landvoogd is, hier den staat te voeren, welke bij naar zijn meening verschuldigd is aan de hooge positie, welke hij bekleedt.

De tegenwoordige Landvoogd en zijn voorganger lieten zich daaraan weinig gelegen liggen. Aldus bovengenoemd blad.

Promotie B. B.

Hetzelfde blad schrijft elders:

„Er wordt ernstig geklaagd over de langzame promotie bij het Binnenlandsch Bestuur en niet zonder reden.

De oudste in de ranglijst staande controleur op Java en Madoera trad reeds in 1895, die op de buitenbezittingen in 1896 in 's Lands dienst.

Dat het dienen 20 jaar en langer in eene ondergeschikte betrekking niet bevorderlijk kan zijn aan eene opgewekte dienstuitoefening en aan het zich beschikbaar stellen van ambtenaren voor het Bestuur, behoeft wel geen betoog.

Boschreserve ter Sum. Westkust.

Terwijl reeds langer dan 40 jaren de zorg van het Gouvernement zich uitstrekt over de wildhoutbosschen op Java en Madoera, is eerst in de laatste jaren een aanvang gemaakt met de uitoefening van een geregeld beheer dier bosschen in de buitenbezittingen.

Een 3-tal jaren geleden werd te Fort de Kock een houtvester geplaatst tot het ontwerpen en ten uitvoer brengen van maatregelen in het belang van de instandhouding, exploratie en exploitatie van de bosschen in Midden-Sumatra.

De naar aanleiding van de aanvragen om uitgifte van grond in erfpacht ingestelde onderzoekingen, gingen gepaard met een onderzoek naar de voor reserveering (instandhouding) in aanmerking komende bosschen en de daartoe gerekend wordende voor reboisatie in aanmerking komende terreinen.

Als resultaat van dat onderzoek zijn thans bij een in de „Javasche Courant" opgenomen Gouv. besluit de voorloopige grenzen aangewezen van de in de residentie Sumatra's Westkust in stand te houden wildhoutbosschen, zijnde voor zoover ons bekend, de eerste aanwijzing van dien aard op de buitenbezittingen.

De bevoegdheid tot definitieve vaststelling dier grenzen berust bij den Dir. van Landbouw.

Ook voor de reserveering van bosschen in de residentie Oostkust van Sumatra op een gedeelte van het gebergte, dat de Delivlakte van water voorziet, zijn reeds maatregelen genomen.

Onderzoekingen ter voorbereiding van eene boschreserve in de residenties Palembang, Benkoelen en Menado zijn in gang

Nederlandsch-Indische Caoutchoucfabriek.

Te Bandoeng is opgericht eene naamlooze vennootschap onder den naam Nederlandsch-Indische Caoutchoucfabriek. Zij stelt zich ten doel het vervaardigen van en den handel in caoutchouc, eboniet, fibre, asbest, guttapercha en aanverwante artikelen.

Het kapitaal der vennootschap bedraagt 7½ ton, verdeeld in 1500 aandeelen van ƒ 500.—.

Als directeur treedt op de heer L. A. Van Rijn, fabrikant van chemische producten, als president-commissaris de heer K. A. R. Bosscha, landbouwondernemer te Malabar, tevens grootste aandeelhouder.

De middelbare Engelsch-Chin. school te Semarang.

Onder de Chineezen te Semarang wordt geld bijeen gebracht voor den bouw van de middelbare Engelsch-Chineesche school, daar de Japansche en Chineesche paviljoens op het terrein der koloniale tentoonstelling voor een inrichting tot schoolgebouwen — gelijk oorspronkelijk in het plan lag — door den onderwijzer uit Penang zijn afgekeurd.

De Semarangsche ambachtsschool.

De hoognoodige uitbreiding van de Semarangsche ambachtsschool is uitgesteld tot de Regeering een beslissing genomen heeft inzake de vestiging van een nieuwe technische-school in Midden-Java.

Teekencursus.

De teekencursus van den N. I. Kunstkring te Batavia blijft goede resultaten opleveren. De heer de Graaf, de leider van dezen cursus, had een succes te boeken, doordat de inl. onderwijzer Mohamad Sjavie, die ongeveer anderhalf jaar lang den cursus volgde, het examen voor de lagere akte teekenen, met goed gevolg heeft afgelegd. De heer Sjavie is de eerste inlander, die in Indië deze bevoegdheid verwierf.

Kunstkringen.

In het Bataviasche Kunstkringgebouw had een vergadering plaats van afgevaardigden van Kunstkringen in Indië. Vertegenwoordigd waren de vereenigingen te Buitenzorg, Bandoeng Semarang, Soerabaja en Batavia. Het doel was om te geraken tot de oprichting van een Bond van Nederlandsch-Indische Kunstkringen, waardoor de reeds ten deele bestaande samenwerking tusschen de vereenigingen bij het laten uitkomen, vormen en circuleeren van kunstcollecties en ook op ander gebied van werkzaamheid, nog beter zou kunnen worden geregeld en vruchtbaarder gemaakt. Dank zij de schriftelijke voorbereiding en den goeden wil van de aanwezigen, kon de overeenkomst worden aangegaan en het reglement worden vastgesteld, hetgeen zeer zeker aan het kunstleven in Indië ten goede zal komen.

Verwacht kan worden, dat ook de Delische Kunstkring zich bij dezen Bond zal aansluiten.

De voorzitter van den eerstgenoemden Kunstkring, de heer Moojen, werd gekozen tot voorzitter van den Bond.

PERSONALIA.

Intendant Gouvernements-paleizen.

De kapitein van het Ned. Indisch leger V. F. J. Boumeester, tijdelijk belast met de functie van intendant, is definitief benoemd tot intendant der Gouvernementspaleizen.

Voorzitter dagelijksch bestuur Suikersyndicaat.

De heer S. J. Hirsch, die van een buitenlandsch verlof van 8 maanden half Januari j.l. te Soerabaja is teruggekeerd, heeft het voorzitterschap van het dagelijksch bestuur van het suikersyndicaat aanvaard.

Deze functie is tijdelijk waargenomen door den ondervoorzitter, den heer P. J. van Bueren.

Naar het particuliere.

De assistent-conservator aan het zoölogisch museum en laboratorium van het landbouwdepartement te Buitenzorg B. Strasters, gaat binnenkort 's lands dienst verlaten om een werkkring in het landelijke te aanvaarden.

De zaak Lorrier.

De onderwijzer Lorrier te Banjoemas, gelijk men uit de verslagen van het N.I.O.G.-congres gelezen heeft, naar Gorontalo overgeplaatst, weigerde — is de mededeeling in het „Soer. Hbl." juist — den dienst over te geven aan den nieuwen titularis, den heer Eggink. De heer Lorrier beweerde de beslissing van den Directeur van Onderwijs op het rekest van het N. I. O. G. te willen afwachten.

De heer Eggink wendde zich tot den resident van Banjoemas, die besliste dat de heer Lorrier zijn betrekking moest overgeven.

Met verlof.

De chef der 4de waterstaatsafdeeling, de hoofdingenieur P. J. Fritzlin, vertrekt in het begin van Juni wegens langdurigen dienst met 1 jaar verlof naar Europa.

Douwes Dekker.

De „Javabode" meldt:

Volgens een bericht uit Singapore, zou de bekende heer Douwes Dekker aldaar in de gevangenis zitten.

Hij zou in het hospitaal te Hongkong, waar hij voor hier niet te noemen ziekte werd verpleegd, door de Engelsche autoriteiten wegens revolutionnaire handelingen zijn gearresteerd.

Hij is naar Singapore vervoerd en zou daar bekend hebben, tegen betaling zich te hebben belast met het overbrengen van geschriften voor de Britsch-Indische revolutionnairen.

Op dit misdrijf staat volgens de Martial law 20 jaar „hard labor".

In verband met deze arrestatie is — volgens de „Loc." — het volgend telegram aan den Landvoogd gezonden:

„Voorzitter secretaris hoofdbestuur Insulinde verzoeken eerbiedig uw machtige tusschenkomst arrestatie Douwes Dekker Singapore en bewerking vrijlating desnoods garantie interneering Timor, Topee, Van de Kasteele."

Suriname.

Bij de openbare behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1916 in de Eerste Kamer op 7 en 8 Maart heeft de heer van Kol — die bij de vorige begrooting niet in het land was — een lans gebroken voor de kolonie, die hem zoo zeer ter harte gaat.

Wij hebben daarbij een ander geluid vernomen dan toen zijn partijgenoot, de heer Kleerekoper, op het eind van December in de andere Kamer aan het woord was. Onze ruimte laat niet toe een overzicht te geven van des heeren van Kol's uitvoerige rede. In Suriname zal het een aangenamen indruk maken, dat hij met kracht de Koloniale Staten in bescherming heeft genomen en bij den Minister heeft aangedrongen op terugneming van hetgeen Zijne Excellentie bij een vroegere gelegenheid heeft gezegd over den tragen gang van zaken bij dat college. De Minister is hierop niet ingegaan, maar heeft aan het slot van zijne repliek herhaald hetgeen hij indertijd in de Tweede Kamer heeft gezegd, n.l. dat de Koloniale Staten niet bevoegd zijn om critiek uit te oefenen op den Minister van Koloniën, noch op dien van Buitenlandsche Zaken. De Ministers behoeven zich natuurlijk niets aan te trekken van critiek in de Koloniale Staten op hun beleid, maar daaruit volgt o.i. niet, dat de Staten het recht tot critiek zouden missen. Het is niet goed in te zien hoe beoordeeling van de handelingen van het Departement van Koloniën in genoemd college zou kunnen uitblijven, waar de Minister de beslissing heeft over de voorstellen, door het vertegenwoordigend lichaam der kolonie gedaan. De Koloniale Staten hebben het recht hun standpunt te verdedigen en hoe zou dit anders kunnen geschieden dan door in beoordeeling te treden van des Ministers beslissingen. Een weinig vroeger had Zijne Excellentie gezegd, dat tusschen den Minister en de Koloniale Staten absoluut geen verhouding bestaat en dat de Koloniale Staten verantwoording schuldig zijn aan hun kiezers, maar niet aan den Minister van Koloniën; tegen deze verklaring valt niets in te brengen.

In dit blad hebben wij meermalen berichten uit de Surinaamsche bladen overgenomen omtrent pogingen om in Suriname te komen tot de oprichting van een fabriek ter bereiding van papierpulp uit poisontree-hout. Het doet ons daarom genoegen, dat de Minister in een opmerking van den heer van Kol aanleiding heeft gevonden om uitvoerige mededeelingen over deze zaak te doen, waaruit blijkt, dat hier alles is gedaan om tot een juiste beoordeeling te geraken.

In zake het uitblijven van een landbouwcrediet-bank zeide de Minister: „Indien de geachte afgevaardigde mij den grooten dienst zou willen bewijzen om mij de adressen te geven van de personen tot wie ik mij kan wenden en met succes kan wenden, kan hij van mij de overtuiging krijgen, dat er van avond nog een dringend telegram heengaat met verzoek morgenochtend de zaak met mij te komen bespreken. Ik heb aan de zaak gedaan wat ik kon en meer is er niet aan te doen. IJzer met handen breken, daartoe ben ook ik niet in staat."

Voorloopig dus geen cultuurbank. De landbouw zal moeten voortsukkelen.

Uit het slot van des heeren van Kol's eerste rede deze aanhaling:

„Om de levensvoorwaarden van de kolonie te verbeteren is geld noodig, dat is nu eenmaal niet anders. Daarbij mag men geen overdreven zuinigheid betrachten, ook al wordt betrekkelijk veel geld gevraagd om de economische toestanden te verbeteren.

Wij hebben koloniën in Oost- en West-Indië. Wat de Oost-Indische betreft, daaruit zijn tal van millioenen in Nederland terecht gekomen; deze zijn dus geen lastpost te noemen. De West-Indische zijn echter nog steeds een lastpost voor onze schatkist. Doch wanneer men eenmaal koloniën heeft, eenmaal een koloniale mogendheid is geworden, en als zoodanig optreedt, dan moet men daarvan niet alleen de lusten genieten, maar ook de lasten willen dragen......"

Wij kunnen de verzoeking niet weerstaan, hieraan toe te voegen een uitspraak van Prof. J. A. Froude op blz. 10 van zijn werk „The English in the West Indies": „For England to allow them (de Engelsche W.-I. koloniën) tot drift away from her because they have no immediate marketable value, would be a sign

that she had lost the feelings with which great nations always treasure the heroic traditions of their fathers. When these traditions become to be regarded as something which concerns them no longer, their greatness is already on the wane."

Niet alleen „great nations"!

De Minister eindigde zijne eerste rede met deze woorden: „Geduld en beleid, ik zeg het den geachten afgevaardigde volgaarne na, passen den staatsman die poogt den wagen, die in Suriname van tijd tot tijd scheef dreigt te gaan, in het rechte spoor te houden, maar ik voor mij heb de ernstige overtuiging, dat ik dat beleid heb gehad en dat het geduld met Suriname mij ook nimmer heeft ontbroken."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Garengs opvatting. G a r e n g haalt in de „M o d j o p a i t" de volgende woorden aan van van Minister Cort v. d. Linden uit de Memorie van Toelichting:

„Uitsluiting van een deel der burgers van het kiesrecht „splitst de natie in twee deelen, het eene bevelend, het „andere alleen gehoorzamend. S p l i t s i n g l e i d t d e „p o l i t i e k e e n e r g i e i n r e v o l u t i o n n a i r e „b a a n (spatieering van Gareng). Deelneming van allen „wekt en bevordert de nationale gedachte. Zij kweekt „het gevoel van saamhoorigheid en lotsgemeenschap; zij „geeft den vasten bodem, waarin het zelfbestuur der na„tie wortelt." — Naar aanleiding hiervan, vraagt G a r e n g zich af: of deze waarheid ook zou gelden voor Indië? „Hier toch" — schrijft hij — „heeft steeds gegolden als hoogste wijsheid: de bevolking te splitsen in groepjes van verschillende nationaliteiten, alsof eenheid zou beteekenen het einde der Nederlandsche overheersching. Het was de grootste zonde van D(en) D(uivel), dat hij naar éénheid streefde".

Vreemde Maatregelen. Een rare a t o e r a n (regeling) bij de S.S. is, volgens T j i p t o m a n g o e n k o e s o e m o in bovengenoemd blad, dat alle Inlandsche klerken 1e klas der S.S. langs die lijnen 2e klas reizen; niet alzoo echter de wettige vrouwen (g a r w o p a d e m i), die niet van hooge afkomst zijn; deze moeten in de 3e klasse reizen.

Sedert een paar weken moeten, volgens P e n t o o l, alweder in hetzelfde blad, de halte-chefs der S.S., veelal Inlanders, de afstandssignalen zelf bedienen, maar sinds dien tijd klagen ook de machinisten herhaaldelijk over den twijfelachtigen stand der signalen, terwijl dan telkens bij onderzoek bleek, dat die chefs niet bij machte zijn, om de signaalwerktuigen goed te bedienen, wat door hun grooten afstand van de halte een zeer zwaar werk is, alleen geschikt voor sterke arbeiders. De hooge chefs der S.S. willen juist door bovengenoemde regeling loonen uitwinnen, om een paar via den krijgsraad uitgebonjourde officieren bij de S.S. in dienst te kunnen nemen. De halte-chefs, ook de Europeesche, klagen steen en been over hun hondenbaantje.

Never mind. Het „N i e u w s v a n d e n D a g" te Batavia, spreektrompet van den Hoofdinspecteur der S.S., vindt alles goed, wat de groote S.S.-heeren doen en gelasten; dus laat die klagers maar kletsen. Moraal: Wordt geen halte-chef der S.S.

Verontwaardiging. De „O e t o e s a n H i n d i a" is vol van verontwaardiging over de vrijspraak van kapitein Muurling, redacteur van het „I n d i s c h M i l i t a i r T i j d s c h r i f t" in zake de strafvervolging van het artikel van A s y m p t o o t in genoemd tijdschrift, dat in de Maleische pers en de Inlandsche wereld als beleedigend voor den Javaan veroordeeld werd. Het motief voor de vrijspraak luidde, dat het artikel geen ergernis had gewekt, niet beleedigend was en dus geen aanleiding kon geven tot rassenhaat. Hoe is 't mogelijk, vraagt de schrijver, dat men willens en wetens doof is, terwijl toch èn de S a r i k a t I s l a m èn B o e d i-O e t o m o, uit naam van de verschillende groepen der Inlandsche bevolking, hunne verontwaardiging uitgeshreeuwd en om rechtvaardiging gevraagd hebben. Het blad vergelijkt hiermede de vonnissen van M a r c o en D a r n a k o e s o e m o, die niet zoo grof als A s y m p t o o t geschreven hebben en toch gevangenisstraf opliepen, de eerste zeven maanden en de andere één dag. Mag dan van den Europeaan n i e t s, van den Javaan a l l e s slechts gezegd worden? zoo vraagt het blad.

Tegen Tjipto. In de „P e w a r t a D e l i" komt een „Ingezonden stuk" voor, waarin alles behalve instemming betoond wordt met de houding van T j i p t o en diens geschrijf in de „M o d j o p a i t". Met waardeering overigens voor diens onvermoeid streven tot opheffing en ontwikkeling van het Inlandsche ras, laakt schrijver uitdrukkingen als: „het volk uit den afgrond van het verderf opvoeren tot onafhankelijkheid", „Vereenigt u onder uw banier, o Indiërs! De plannen van D. D. kunnen niet verijdeld worden. Weg met alle belemmeringen en slagboomen. Zij, die in den strijd daarvoor tot het laatste toe pal staan, zullen Indië's dank inoogsten, omdat zij Indië verlossen zullen uit de macht der vreemdelingen." „Zulke uitingen", —zegt schrijver — „beschouw ik als een vergif voor onze landgenooten. M.i. is T t j i p t o bezig om betreurenswaardig en voor hem zelf gevaarlijk af te dwalen. Een onafhankelijk Indië is niet alleen een ideaal voor de Inlanders, maar, mij dunkt, ook van de Nederlandsche regeering. Als dit doel bereikt is, zullen wel alle partijen bevredigd zijn. Wie zal niet verheugd zijn, als een door hem zelf geplante boom zoo krachtig is opgegroeid, dat hij bestand is tegen elken orkaan! Doch het zal nog wel eeuwen duren, eer dit verlangen zijne vervulling nabij komt. Niet één van de veertig miljoen Inlanders van den Indischen Archipel is ontwikkeld genoeg om te begrijpen wat volkomen onafhankelijkheid en wat vreemde overheersching voor Indië is. De meesten, zelfs onder de meer ontwikkelden, hebben niet één druppel vaderlandsliefde in hunne aderen, denken niet om de toekomst van het nageslacht. Slechts door middel van het geld en de rotting kan het volk tot rede en arbeidzaamheid gedwongen worden, ten bate van zijn eigen land. Zie maar naar de soldaten en dwangarbeiders. En wat zou er dan gebeuren ,als „ons Gouvernement aftrok", hetzij uit vrees voor of weggejaagd door Tjipto en de zijnen? Zouden deze het land kunnen verdedigen tegen de Japanners of Engeland? Immers neen. Het is toch niet Tjipto's bedoeling Nederland voor een anderen meester te verwisselen? Ik, voor mij, geloof, dat de domste Inlander dit niet zou willen; want hij weet, wat hij nu heeft en niet wat hij krijgen zou.

De „O e t o e s a n M e l a j o e" is het hiermede volkomen eens en vergelijkt dan Tjipto's houding tegenover de Nederlanders met die der Menangkabauers op Sumatra. Het is een verschil als tusschen dag en nacht. Maar 't neemt niet weg, dat ook de Europeanen wel eens afkeurenswaardig handelen. Wij moeten hen daarom niet in alles navolgen.

Een „echte batak" wijst er in genoemd blad op, hoe dwaas 't is van sommige „Jong Inlanders", die zich in Europeesche kleeding steken en meenen de Europeanen, die hooger staan in beschaving en ontwikkeling, in al hunne handelingen na te moeten volgen.

Een Waarschuwing. In hetzelfde blad komt naar aanleiding van de berichten van het voornemen om ook in Sumatra's Westkust S. I.-vereenigingen op te richten, een waarschuwing van de redactie voor, aan de autoriteiten gericht, om voorzichtig te zijn. De S. I. op zich zelf kan geen kwaad, zegt zij, maar wellicht hebben de opzichters de bedoeling om de Inlanders van de a d a t-vereenigingen af te houden. Of 't is hun te doen om aan geld te komen! Denk maar aan Goenawan en aan Bengkoelen......

Vrijdenkers. Een I n z e n d e r in meergenoemd blad merkt op, dat er nog geen sprake is van één Indisch ras. Zelfs bij de meer ontwikkelde Inl. treft men weinig begrip van saamhoorigheid aan, niet alleen door verschil van landaard, maar vooral ook van godsdienst. Anders is 't z. i. bij de Europeanen en Chineezen; dezen beseffen, dat eendracht macht maakt. De Inlanders moeten dit ook betrachten en een ieder vrij laten in de keuze van zijn godsdienst, zooals men vrij is in de keuze van zijn kleeding. Men zij indachtig aan de spreuk: één voor allen, allen voor één.

De redactie geeft toe, dat er niet van één Indisch volk gesproken kan worden, daar er vele onderscheidene Indische rassen zijn, van Madagascar tot Nieuw-Guinea. Op de z.g. eendracht onder Europeanen valt h. i. echter ook veel af te dingen. 't Is daarmede treurig gesteld. Op uitgebreide schaal wordt er immers thans gemoord met de steeds meer door de wetenschap volmaakte middelen, en zulks niettegenstaande de mooie theorieën, op Vredescongressen geuit. De godsdienstoorlogen zijn immers legio geweest in Europa, en nog wel aangestookt door de geestelijken, die de liefde predikten, maar op eigen macht en voordeel belust waren. Onderlingen vrede kan men slechts onder de vrijdenkers vinden, en die zijn nog uitzonderingen, ook onder de Inlanders.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Gelijkstelling met Europeanen. De „S i n a r S u S u m a t r a" keurt ten zeerste af de steeds grooter wordende neiging onder de Chineezen om gelijkstelling aan te vragen. De assistent-resident van Padang Pandjang wordt geprezen, omdat deze den aanvragers, die een verklaring wilden afleggen, dat zij geen omgang meer wilden hebben met hunne minder beschaafde rasgenooten, te kennen gaf, dat zulks afkeurenswaardig is en een beleediging van eigen ras inhield.

Anti-S. I. De „B i n t a n g S o e r a b a j a" merkt op, dat in Madioen vele leden van de S. I. hun ontslag als zoodanig nemen, omdat zij, volgens hun eigen verklaring, er genoeg van hebben.

Een verschil. Een inzender in hetzelfde blad deelt mede, dat bij de viering van de kroning van hun keizer de Japanners flink gevlagd hebben, maar niet één hunner verzuimde naast hun eigen vlag de Nederlandsche vlag uit te steken. De Chineezen doen dit bij hunne nationale feesten over 't algemeen niet.

Indo's en Chineezen zijn er in N. I. slecht aan toe. De „P e r n i a g a n" is vol bewondering voor de snelle rechtspleging in de Straits en Britsch-Indië, waar geen jaren lange preventieve hechtenissen in zwang zijn, welke zoo kostbaar zijn en zoo vaak tot vrijspraak leiden, maar dikwijls zware gevangenisarbeid, welke afschrikwekkend werkt.

In de Ned.-Indische gevangenissen gaat het echter anders toe. Vele ambtenaren willen de rottanstraf, waar die is toegestaan, niet eens toepassen. Dikwijls kunnen gevangenen wegloopen. De criminaliteit neemt schrikbarend toe; ook de oneerlijkheid onder de Inlandsche ambtenaren en zulks als dankbaarheid voor de ontwikkeling, die zij van het gouvernement gekregen hebben.

De meester wordt belogen en bedrogen. Het aantal scholen voor de Inlanders neemt toe, dat voor de Indo's en Chineezen is vrijwel nihil. Op de Europeesche scholen doen de Indo-leerlingen veelal slechts kundigheden op, die hen later niet verder brengen dan tot het verkrijgen van een klerk-baantje, met een maximum traktement van ƒ120 's maands. De betrekking van commies is thans slechts voor een t o t o k weggelegd. De meeste Indo's worden en blijven klerk (50 pct.); 30 pct .wordt b o e a j a (leeglooper); 20 pct. soldaat. Hunne sollicitaties voor andere betrekkingen worden onder allerlei voorwendsels afgewezen. De Inlanders kunnen alle betrekkingen krijgen, zelfs die van regent. De Hollanders, die in Indië blijven, doen beter hunne kinderen door een Inlandsch ambtenaar te doen aannemen, hen als Inlanders te laten opgroeien. Deze jongens kunnen dan nog op een opleidingsschool terecht komen. Op hun 22e jaar kunnen zij m a n t r i, op hun 32e distriktshoofd zijn. In welke betrekking kan een Indo op dezen leeftijd een tractement van ƒ260 's maands (dat van distriktshoofd) genieten?

Voor den Chinees is in den N.-I. Staatsdienst geen plaats, wel in het particuliere. Vroeger kon men de kinderen van het land op het vrije veld zien, aan het gras snijden, visschen, enz.; nu gaan zij naar de dessaschool. Er is ten minste wel een goed resultaat uit voortgevloeid: De dessaman wordt nu niet meer zoo gemakkelijk een prooi van den vreemden p r o k u r e u r b a m b o e (advocaat van kwade zaken), doch aan den anderen kant trekt hij nu zijn neus op voor handen-arbeid. Er is gebrek gekomen aan koelies. De loonen zijn gestegen en zij, die geen d j o e r o e t o e l i s of m a g a n g worden, werpen zich op tot p r o k u r e u r-b a m b o e.

Vroeger had de kleine man een groote vrees voor den politie-oppasser, nu valt allerwege een openlijk verzet waar te nemen, zelfs tegen de Hoofden. Vereenigingen worden opgericht met mooie statuten, maar in werkelijkheid om tegen het Gouvernement te ageeren. De Regeering wordt nu met haar eigen wapens aangevallen. Vroeger was er in het openbaar veel eerbied voor de autoriteiten; thans hoort en ziet men allerwege uitlatingen en handelingen, die onbeschoft en onbehoorlijk zijn. Men bekommert zich niet om de bevelen der overheid.

De Chineesche woekeraar. Van den Chinees wordt vaak gezegd, dat hij een bloedzuiger is voor de Inl. bevolking: voor de ƒ100, die hij uitleent, vraagt hij na drie jaren ƒ150 terug; doch met het terugbetalen oefent hij het meeste geduld uit. Als hij na vijf jaren zijn geld nog niet terug heeft, eerst dan maakt hij er een rechtszaak van en krijgt hij de ƒ150 in handen, dan is er geen verdere rente bij berekend. De afdeelingsbanken trekken een rente van 1.5 pct. 's maands. In een geval als hierboven bedoeld, krijgt zij dan ƒ190 terug. Bij den minsten achterstand wordt terstond een rechtsvordering ingesteld, met bijberekening van verschuldigde kosten, schaden en interessen. En wat beteekent die z.g. „bloedzuigerij" van Chineezen tegenover de afpersingen en knevelarijen van Inlandsche ambtenaren?

De „P e r n i a g a n" vernam, dat de „P e m i t r a n", een Maleisch blad, dat drie malen 's weeks werd uitgegeven, met het begin van dit jaar elken dag zal verschijnen, uitgezonderd Vrijdag en Zondag, zoomede feestdagen. Deze krant wordt gedrukt door de Naamlooze Vennootschap Indonesische Drukkerij en Translaat bureau, te Goenoeng Sahari (Weltevreden). Hoofdredacteur is de heer R a d e n D j o j o s o e d i r o te Buitenzorg; administrateur de heer M a r a h S o e t a n te Weltevreden. Als vaste medewerker is opgetreden de heer M. A. P a d m a w i g a n d a te Telok Betong (Lampongsche distrikten). Het abonnement bedraagt ƒ2.50 per kwartaal.

Van Vreemde Koloniën.

Hadden wij het verbreken van de parlementaire betrekkingen tusschen Duitschland en Portugal anderhalf jaar geleden wel gevreesd, nu, nadat de zonderlinge toestand van in strijd met elkander te zijn, zonder elkander den oorlog te verklaren zoo geruimen tijd geduurd en nadat eigenlijk geen nieuwe complicatie zich voorgehad had, nu verwachtten wij het verbreken van den vrede tusschen deze twee mogendheden niet meer. Zoo is andermaal gebleken hoe in dezen oorlog heel weinig verloopt zooals 't verwacht wordt, en is nieuwe stof gegeven voor geloof aan de reeds opgeworpen tegenstelling: de spoedige oplossing van dezen grooten oorlog is alleen te verwachten van het onverwachte.

Reeds vóór 't uitbreken van den wereldkamp beweerden de wel ingelichten te weten, dat Duitschland Portugal wel van zijn schulden en van zijn koloniën wilde afhelpen, van P. zijde werd toen officieel en met verontwaardiging geprotesteerd tegen het toegekende voornemen om op die combinatie in te gaan. Ternauwernood waren de D. in 1914 België binnen gerukt, of er kwamen ook berichten van het overschijden der D.—P. grens in Oost-Afrika, waardoor de vroeger geopperde beweringen meer recht van bestaan schenen te krijgen. Het bleef daar bij speldeprikken over en weer. P. liet zich de schending van zijn gebied in de koloniën zonder ernstig protest welgevallen, omdat de financieele toestand van 't land een oorlog allerminst wenschelijk maakte. Zelfs de aansporing van het bevriende Engeland kon P. niet doen besluiten een andere gedragslijn in te slaan.

Het decreet van 23 Febr. heeft plots openlijk kond gedaan van een ommekeer in het inzicht te Lissabon, of heeft althans een ommekeer in het inzicht te Berlijn uitgelokt. De oorlog is verklaard. Alle D. handelsschepen, die tijdens den oorlog in P. een veilige haven hebben gezocht, werden in beslag genomen en geïnventariseerd. In Lissabon werden tevens ruim 300 man van boord gehaald. De maatregel wordt ook toegepast in Angola en Madeira. Niettegenstaande de uitvoering van het decreet geheim was voorbereid en zonder voorafgaande waarschuwing werd volbracht, wist de bemanning van eenige bodems haar schip toch tijdelijk onbruikbaar te maken, door een gedeelte der machine te vernietigen of overboord te werpen. 36 D. schepen zijn onder P. vlag gebracht, zij meten 80.000 ton, d. o. zijn de groote stoomers Bülow en Prins Heinrich van de N. D. Lloyd.

Volgens de lezing door de P. regeering gegeven, had E. vertoogen tot haar gericht, gegrond op de voorwaarden van 't Eng.—P. verbond. D. daarentegen beweert dat de daad van P. een schending is van 't met D. bestaande verdrag, waar tegenover wordt aangevoerd dat de schepen geen dienst meer deden in 't transitoverkeer, waarvoor dit verdrag gesloten is. Voorts wijst P. er op dat Italië de D. schepen in I. havens heeft opgevorderd zonder dat D. het noodig heeft geacht I. den oorlog te verklaren — men weet, dat dit nog altijd niet is geschied —. In Brazilië en de Ver. St. overweegt de Reg. dezelfde maatregelen. Het geldt hier, zegt men, de uitoefening van het souvereine, door alle staten erkende recht der opvordering van schepen in 't algemeen belang. Het is dezelfde politiek, meent men in P., die Nederland in 't begin van den oorlog heeft toegepast, toen het alle voedingsmiddelen, naar D. bestemd, opvorderde. Als wij ons niet vergissen zullen dit wel gedeelten zijn ontleend aan de overredingsnota, die P. van E. heeft ontvangen.

Er wordt aan toegevoegd dat de muiterijen in P., door gebrek aan levensmiddelen veroorzaakt, den maatregel billijken, en dat de D. schepen brandpunten van kuiperijen tegen de republiek vormden.

Bij de mededeeling van de openlijke vredebreuk, spreken de meeste organen der pers als hun oordeel uit, dat deze feitelijk eigenlijk niets in den bestaanden toestand veranderen, behalve dat eenige handelsschepen meer ter beschikking van de geallieerden komen. Wij zijn hiervan geenszins overtuigd. Vooreerst kan 't nu tot een krachtiger optreden in O.-Afrika komen, waar de Boerenkrijgstocht aan den anderen kant, onder generaal van Deventer, Tsjala en Taveta ,en onder generaal Tignes, Salaita bezet heeft, zoodat de opperbevelhebber Smuts reeds met succes schijnt te opereeren. Maar ook kan P. in Europa medewerken tot versterking van de strijdmacht der geallieerden, die geld genoeg hebben om de troepen te betalen als de P. kas hiervoor te kort schiet.

Echt Nederlandsch.

Wij wijdden beschouwingen aan 't Japansche gevaar en brachten daarbij het artikel van Take Kosji te pas, waarin de noodzakelijkheid der annexatie van Java en Sumatra door Japan wordt bepleit. Het „Algemeen Handelsblad" had een correspondentie aan dit artikel gewijd. Over een en ander werd door een groot deel der Nederl. pers heen gelezen. Maar nu vestigde ook het „Neue Wiener Journal" de aandacht op het artikel, en is dit, in een telegram, aan de Nederl. pers gemeld. De bladen, die den inhoud van 't artikel, zooals 't hier te lande besproken werd, niet belangwekkend genoeg vonden om er bij stil te staan, nemen 't telegram uit Weenen als een onthulling op.

Niemand is profeet in zijn eigen land. Wilt ge Nederland aandacht doen schenken aan een Nederlandsch belang, zorg dan dat het buitenland er zich eerst mee bemoeit.

Nadat wij over 't Japansche gevaar voor onze koloniën, in deze rubriek, geschreven hebben, mochten wij in de Eerste Kamer een vriendelijk gekibbel en gekabbel over deze aangelegenheid hooren. Wij gelooven niet dat Japan er kippevel van zal hebben gekregen. Wanneer Japan 't oogenblik gekomen zal achten om de lang gekoesterde plannen uit te voeren, zullen de jongste Eerste Kamer-debatten kunnen worden bijgebracht als bewijs dat Nederland er in ernst over gedacht heeft zich sterk genoeg te maken om zijn koloniën te verdedigen, maar dat het met dit bedenken helaas nog steeds niet gereed is gekomen. Mocht 't via Weenen weer geïmporteerd worden van het geringgeschatte bericht, er nu meer beteekenis aan doen hechten, wie weet of er dan nog niet een daad, een groote daad, een daad evenredig aan 't dreigend gevaar zal komen. Of moet hiervoor, evenals voor de installatie van een draadlooze telegrafische gemeenschap tusschen moederland en koloniën, gewacht worden op 't einde van den oorlog?!

Mesopotamië.

Generaal Towshend en de zijnen, ingesloten in de stelling bij Koet el Amara, moeten wel de wanhoop nabij komen. In de berichten, die hij nu en dan, per vliegmachine of per sluipbode, tot de buitenwereld kan doen doordringen, spreekt de E. bevelhebber zelf echter niet als een wanhopige. Er lag ironie en geruststelling in zijn verzoek om hem nieuwe naalden voor de gramophonen te zenden. Maar men bedenke, dat hij rekening heeft te houden met de kans dat zijn berichten en vragen in handen van het omsluitend T. leger vallen.

Sedert een paar maanden is de troepenmacht al geheel aangewezen op de voorraden levensmiddelen en munitie, die zij op haar terugtocht medevoerde of te Koet el Amara vond, terwijl dit kamp niet op een beleg was voorbereid. Herhaalde aanvallen van de T. moeten het aantal gewonden aanzienlijk hebben opgevoerd. De winter, de regentijd zullen den gezondheidstoestand zeker ongunstig hebben gemaakt. Bij het gemis aan eenig geloof der mogelijkheid om zich door den omvattenden band heen te slaan, kan 't moreel alleen steun vinden in de hoop ontzet te worden door de colonne, die onder generaal Aylmer daartoe in actie is. Maar deze gaat 't geenszins voor de wind.

Eindelijk had de weersgesteldheid haar in staat gesteld weer een stoot voorwaarts te doen en was zij hierin zóó goed geslaagd, dat zij 't kamp tot op 7 à 8 mijl was genaderd, maar nu heeft zij dien afstand weer moeten vergrooten.

De T. en E. berichten stemmen hierin overeen. Volgens de eerste kon de Britsche macht een deel der T. loopgraven hervermeesteren, maar werden deze door een tegenaanval heroverd en de vijand naar zijn oude positie teruggedreven. Volgens de E. lezing moest generaal Aylmer, na den 8en Maart tot op den zooeven aangegeven afstand te zijn vooruit gedrongen, tengevolge van watergebrek naar de Tigris terugtrekken. De bijvoeging „na alle gewonden te hebben weggezonden" moet aangeven, dat het geen vlucht is geweest, maar er ligt toch tevens in opgesloten, dat het toch wel iets anders is geweest dan een ietwat achterwaarts verplaatsen van de colonne.

Ingezonden.

Nederlandsch-Indië, Oud en Nieuw.

Het tijdschrift: „Het Nederlandsch-Indisch Huis, Oud en Nieuw", dat tweemaal 's jaars verscheen en drie jaargangen beleefde, is vervangen door een populair-wetenschappelijk maandblad, hetwelk bovenstaanden titel draagt, en daarbij uitgebreid over vele andere takken van wetenschap en

kunst met betrekking tot Nederlandsch-Indië. Het is gewijd, zooals de breedere titel vermeldt, aan Bouwkunst, Archaeologie, Land- en Volkenkunde, Kunstnijverheid, Handel en Verkeer, Cultures, Mijnbouw, Hygiëne.

Wij hebben het eerste nummer van het nieuwe tijdschrift voor ons liggen, en buiten twijfel bij den eersten aanblik, bij een oppervlakkige beschouwing reeds, beveelt het tijdschrift zich zelf aan door vorm en inhoud. De eerste aflevering opent met een opstel over Figuurknoopen (ikat), verven en weven in Oost-Indië, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis, verlucht door teekeningen van W. O. J. Nieuwenkamp en in kleurendruk uitnemend weergegeven monsters van Brocaatweefsel met geïkat veld uit Palembang, en geïkatte doeken uit Koetei en uit Bali. Daarna volgen Causerieën over Javaansche muziek, van Soorjo Poetro en Noto Soeroto, waaraan toegevoegd een door den eerste in Europeesch notenschrift op muziek gezetten Javaanschen zang Sinom, waarvan de vertaling door den dichter Noto Soeroto luidt:

„Hetgeen uw leven strekt tot sier
O dienaar, 't blinke in vijf juweelen:
Vertel uw heer de waarheid fier,
Zoo hij u 'n antwoord moog bevelen;
En bid uw hand, dat nooit ze rijz'
Tot 't goed en bloed uws eigen heeren.
Geef niet het land d'ellende prijs,
En toom steeds in uw boos begeeren;
En weet ten vijfde: vriendschap te eeren!"

Verdere artikelen zijn: Het Administratiegebouw der Nederlandsch-Indische Spoorweg-Maatschappij te Semarang, door Prof. J. F. Klinkhamer en den architect B. J. Ouëndag; De betimmeringen van de zalen in het dubbelschroefstoomschip „Jan Pieterszoon Coen" van de Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", door C. A. Lion Cachet; Indische Landvoogdswoningen, door S. Kalff, om te eindigen met eenige reproducties van de oud-Javaansche bouw- en beeldhouwkunst.

Het eerste nummer, zooals het daar voor ons ligt, spreekt voor zich zelf; het tijdschrift zou, daarnaar geoordeeld, zijn weg gevonden hebben zonder eenige bijzondere aanbeveling van wien ook, tenzij de redactie, bestaande uit de heeren Ed. Cuypers, Mr. J. G. Huyser, M. J. Hulswit, Noto Soeroto en L. D. Petit Jr., vreezen, het zoo goed opgezette plan niet aldus te kunnen vervolgen. Wat anders gaf haar reden, om voor dat blad, bij zijn intrede zoozeer van fijnen smaak getuigend, een aanbevelend woord te vragen van den oud-Gouverneur-Generaal van Heutsz? Men heeft deze zoo zeer geprezen Excellentie, naar het ons voorkomt, een slechten dienst bewezen, met hem te verleiden om ook voor de verspreiding van dat werk zijn naam als reclame te doen dienen. In den vorm van een open brief aan den redacteur, den heer Cuypers, heeft de heer van Heutsz aan het verzoek voldaan. Eerlijk gezegd, die inleiding ontsiert het overigens fraai aangekleede eerste nummer. Bij de den heer van Heutsz toegekende buitengewone verdiensten heeft, voor zoover bekend, zijn naaste omgeving nooit in hem zien uitsteken den persoon, begaafd met fijnen kunstzin, in die mate dat het recht zou geven, in het rijk der schoonheid op autoritaire wijze op te treden tegenover de Europeesche maatschappij in Indië. Niet zooals hij zich pijnlijk voelde aangedaan, zou ooit in die maatschappij verbetering zijn gewenscht in den toestand van huizen, straten, pleinen, kampongs, enz.; zooals de heer van Heutsz dien zag te Batavia, Weltevreden, Buitenzorg! Ter verontrusting van den aan de Indische slaapbroek en de krossi-malas verwenden Indischman, zou hij al spoedig ter sprake gebracht hebben „het vervormen van het Koningsplein tot een sierlijk aangelegd Koningspark". Indien de heer van Heutsz meent, dat die gedachte vóór hem nooit bij een anderen bewoner van Batavia is opgekomen, dan vergist hij zich. In het Koloniaal Weekblad, jaargang 1910 No. 7, o.a. is er aan herinnerd, hoe mevrouw Bakhuizen van den Brink, geb. Raedt van Oldenbarnevelt, dat plan in „De Java-Bode" van 11 Augustus 1898 reeds ter sprake bracht, aansluitende aan de te voren in 1892 en 1895 ontworpen plannen van de heeren Melchior Treub en Wigman, in Teysmannia. De uitvoering was niet zoo gemakkelijk. Het zou schatten gelds kosten; in de eerste plaats werd vereischt de draineering van het drassige terrein. Ondanks den krachtigen doorzettenden wil van den Gouverneur-Generaal van Heutsz, is tot dusver die gedachte nog geen werkelijkheid geworden. De gebouwen, die intusschen verrezen waren, hebben het plein het tegendeel van verfraaid en zijn aan de goede plannen niet bevorderlijk geweest. Het doet voorts onaangenaam aan, iemand met een in wijden kring erkende buitengewone reputatie, in een los geschrift, het publiek als het ware te willen zien beduiden, dat voor en na zijn langvoogdij het erbarmelijk gesteld was met de Europeesche maatschappij in Indië. Te voren verslapping, achterlijkheid, onverschilligheid, vadsigheid · spoedig daarna ten opzichte van de koloniën opnieuw algemeene indommeling. Hartverheffend, om een woord van den heer van Heutsz te gebruiken, is het niet om den gewezen landvoogd in een luchtige boutade een veroordeeling te hooren uitspreken van de regeering in Nederland, van het beleid van den tegenwoordigen minister van koloniën; van de huidige Regeering te hooren verklaren, dat zij „kennis van land en volk en van toestanden en verhoudingen niet noodzakelijk acht in den bestuurder, van wien de leiding behoort uit te gaan." Dat slot van den brief van den oud-Gouverneur-Generaal doelt onwedersprekelijk op de benoeming van den nieuwen Gouverneur-Generaal, den Graaf van Limburg-Stirum.

Hoe men over een en ander ook moge denken, allerminst past die inleiding voor een tijdschrift, dat den steun der Regeering wel niet versmaden zal, allerminst is zij te beschouwen als een minzamen groet, een heusche toenadering tot de talrijke lezers, die de redactie toch ook zal willen vinden in die „geminachte" maatschappij, die liever dan den ochtend te verslapen en zich dan te steken in een prangende kleedij, die de vrije beweging belemmert, in luchtige kleeding vroeg op het pad en aan den arbeid gaat, en na den arbeid in een heet klimaat zijn vermoeide leden in plaats van op een donzige sofa of sluimerbed, uitstrekt op een eenvoudig onbekleede rieten „krossi-malas" · wat in het oog van den deftigen, eerzamen, zich schuldeloos achtenden, en hoogst verlicht wanenden Hollander het schrikkelijkst beeld van degeneratie is!

B.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Een oordeel over de Zending.

In het Maart-Nr. der Maandberichten van het Ned. Zendelinggen., wordt een overzicht gegeven van een voordracht van luitenant Beukers, die eenige jaren civiel-gezaghebber o.a. van Mori (op Celebes) is geweest. Luit. B. zegt zeer veel van de kennis der zendelingen te hebben geprofiteerd, niet alleen als civiel-gezaghebber, maar ook als patrouille-commandant. Dit gunstig oordeel nader verklarende, zegt hij o.m.:

„Wat de zendeling bijv. zeker voor heeft boven den bestuursambtenaar is dit, dat ook al kennen zij beiden de taal goed, en ook al weet de ambtenaar veel van de zeden en gewoonten van het volk af, de zendeling toch het meest omgaat met den kleinen man. De bestuursambtenaren komen eigenlijk alleen in aanraking met de hoofden. Het gevolg hiervan is, dat de Regeerings-personen zoo licht zeer eenzijdig worden ingelicht. De hoofden stellen verschillende zaken gaarne zoodanig voor, dat zij hun belang er mee dienen en tevens er rekening mee houden wat de ambtenaar aangenaam zal vinden. Dit gaat natuurlijk dikwijls ten koste van den kleinen man. Daarom kunnen Regeeringsambtenaren zeer veel profiteeren van de kennis der zendelingen, die veel nader bij het volk staan. De kleine man durft niet bij den Civiel-Gezaghebber te komen, zoolang deze niet zijn volkomen vertrouwen heeft, en uit den aard der zaak is dit bijna niet mogelijk, daar gewoonlijk binnen niet al te langen tijd de eene ambtenaar den ander vervangt.

Daar komt verder nog bij, dat de zendeling hoofdzakelijk het oog heeft gevestigd op de directe belangen van den Inlander, terwijl de bestuursambtenaar, het Gouvernement dienende, menige voor den Inlander onaangename mededeeling heeft te doen of hem eveneens onaangename bevelen heeft te geven. Daarom is het in het belang zoowel van de Regeering als van de Zending, dat zij, die elkander niet kunnen missen, een goede samenwerking weten te treffen."

Het To Maro-feest onder de Toradja's.

De Macedoniër van Maart bevat eene beschrijving van het To Maro-feest onder de Toradja's, waarbij het blijkbaar erg griezelig toegaat. Zoo wordt van een der deelnemers aan dat feest o.a. het volgende verteld:

...Toen hoorden we hem om een mes vragen; onmiddellijk verschafte men hem een klein, scherp mesje,... hij bukte zich wat en we zagen hem vlug maar diep in zijn voorhoofd en schedel snijden. 't Was akelig stil om ons heen, niet het minste hoorde je; allen zaten vol ontzetting toe te zien naar dien man, die in geestvervoering zich zelf zoo stond te verwonden. Langzaam vloeide het bloed uit de vele wondjes en sijpelde langs zijn gezicht. Daarop nam hij een breed blad van een boom, waaraan ze bijzondere geneeskracht toekennen, maakte daarvan een gootje en ving daarin het bloed op dat nu gutste van zijn hoofd; geen druppel mocht verloren gaan van die kostbare zielestof. En toen hij heel wat in het blad had verzameld, dronk hij het gretig, met hoorbare slokken op.... Een walgelijk tooneel....

Maar daarna kwam er iets ontzettends.... ze brachten hem een heel groot blad van ik weet niet welken palm, grooter dan een mensch, de bovenkant was bezet met zeer scherpe rechtopstaande naalden, ter lengte van een kindervinger.

We raakten er even aan, want als nuchtere Hollanders stelden we steeds voorop dat het wel bedriegerij zou zijn, zooals het dan ook weleens 't geval is,.... we trokken met een „auw" onze hand snel terug, want scherp als naainaalden waren ze.

En denk eens, op al die naalden ging de arme man languit liggen, met niets dan de bekende schaamte-gordel tusschen de beenen geslagen, overigens was alles bloot. Een paar mannen wreven eerst zijn lijf nog in met wat overrijpe pisang, toen strekte hij zich!

Dat tooneel vergeet ik nooit.... die naakte, oude man, het hoofd nog sterk bloedend uit al die versche wondjes, zich krommend en dan weer strekkend, wentelend van links naar rechts op die doorstekende naalden! Twee mannen stonden naast hem, die na zoo'n marteling hem optrokken en met de vlakke hand op den geschaafden rug sloegen. Dan genas het onmiddellijk weer, zeiden zij, waarna de man zich opnieuw op het blad uitstrekte en weer dezelfde marteling onderging. Hij kreunde erg en verwrong het oude gelaat in pijnlijke trekken, maar gaf het toch niet op. Tot viermaal toe wierp hij er zich op. Bevend over het heele lichaam, nog steeds bloedend en ellendig kermend trok hij zich daarop terug.... Toen trad een nieuwe pauze in....

Bijdragen Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned-Indië.

Van de door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië uitgegeven „Bijdragen", verscheen deel 71, afl. 3—4. De volgende opstellen zijn er in opgenomen: Politieke contracten met de boschnegers in Suriname. — Samba en Yajnawati, door H. Kern. — Iets over de hellen der Buddhisten, door H. Kern. — Oudheidkundig onderzoek in Burma, door H. Kern. — Het adat-huwelijk onder de Tabaroe-stam, met daarvan afwijkende gebruiken onder de Saoe- en Waioli-stammen (N. W. kust Halemahera), dooar J. Fortgens. — Dierenverhalen en dierenbijgeloof bij de inlanders van den Indischen Archipel, door Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan. — Nadere bijdrage tot de kennis van het Engganeesch, door O. L. Helfrich. — De letterkunde van Bali, door Dr. H. H. Juynboll. — De hoofdpersoon der vierde gaanderij van Boro-Budur, door Dr. N. J. Krom. — Simaloereesche texten, door H. T. Damsté.

Verder treft men in de Notulen der Bestuursvergaderingen aan eene Nota, van de heeren Rouffaer, van Vollenhoven en Schoch, over het Bibliotheekwezen in Nederlandsch West-Indië.

J. J. Staal. †

In „Eigen Haard" van 11 dezer wijdt Mr. J. H. Abendanon waardeerende woorden aan de nagedachtenis van kolonel J. J. Staal (met portret), (geboren te Zwolle, 31 Aug. 1848; overleden te 's-Gravenhage, 6 Febr. 1916).

De batikkunst in Ned.-Indië.

Van het werk „De Nederlandsche kunstnijverheid in Nederlandsch-Indië", door J. E. Jasper en Mas Pirngadie is thans verschenen deel III „De batikkunst", bevattende 346 figuren tusschen den tekst en 30 zeer fraaie in kleuren uitgevoerde platen buiten den tekst. Het werk behandelt: De materialen; De wassoorten en wasmengsels; Het waschteekenreservoir en de wasstempel; kleur- en fixeermiddelen; werkwijze; kleederdrachten en patronen en het beschilderen van katoen en foeja.

Het lijvige boekwerk is van regeeringswege gedrukt en uitgegeven te 's-Gravenhage, door de Boek- en Kunstdrukkerij v.h. Mouton en Co.

Geneeskundig Tijdschr. voor Ned.-Indië.

De geneeskundige stand in Ned.-Indië en vooral dat deel ervan dat in dienst van den lande werkzaam is, heeft in den laatsten tijd groote en droevige verliezen geleden: eerst

Dr. Noordhoek Hegt, toen van Gorkom en daarna Borger. Aan de beide laatstgenoemden wordt in de jongste afl. van het Geneesk. Tijdschr. v. Ned.-Indië (bl. 55, afl. 6), een „In Memoriam" gewijd.

Verder bevat deze afl. de volgende bijdragen: Beknopt verslag van de werkzaamheden in het Geneeskundig Laboratorium gedurende het jaar 1914. — De levensduur van choleravibrionen in en op den grond van „cholerakampongs" te Batavia, en de bodemtheorie der cholera asiatica van Max Pettenkofer, door P. C. Flu. — Drinkwateronderzoekingen in de residentie Menado, door Dr. G. Grijns. — Over biologische processen in den Indischen bodem, door P. A. A. F. Eijken en Dr. G. Grijns. — Bacteorologisch onderzoek van de Artesische putten en waterleidingen te Batavia, door Dr. G. Grijns. — De gistingsproef van C. Eijkman ter opsporing van faecale verontreiniging van water, door P. C. Flu. — Epidemiologische studiën over de cholera te Batavia 1900—1915, door P. C. Flu.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud van de Maart-afl.: De zgn. Communale bouwvelden in Midden-Java, door F. A. E. Laceulle (Voordracht, gehouden in de Ned.-Indische Bestuursacademie). — Een en ander over aanvragen om vergunning tot winning van delfstoffen, die zich in open groeven of aan de oppervlakte bevinden, door W. E. Rappard. — Dobo-ervaringen, door v. S. — Atjeh-historie, door H. F. Damsté. (De schrijver teekent in een noot aan dit opstel bestemd is voor den 2en druk van de Encyclopaedie van Ned.-Indië). — Japan tegenover China, door G. d. l. V. — Verscheidenheden (Japan en Ned.-Indië, door H. D.). — Kroniek, door Tertius (Rook. — Japansche bescherming. — Een doorvoer uit Indië gestopt. — De nieuwe directeur van B.B. — De hand in nood). — Persoverzicht, door A. H. J. G. Walheehm en Ch. P. J. Blok. — Vreemde Koloniën, door H. D. — Bibliographie, door H.

Verslag Onderwijs-Commissie.

Ter Algemeene Landsdrukkerij te 's-Hage verscheen het Verslag der Commissie van advies (waarvan Mr. D. Fock voorzitter is) inzage aanpassend middelbaar (voorbereidend hooger) onderwijs in Nederlandsch-Indië.

Als Bijlage bevat het geschrift o.a. I. een overzicht van het voorbereikend hooger onderwijs, van het universitair onderwijs en van het onderwijs aan hoogere vakscholen in Britsch-Indië, alsmede van de voorwaarde van toelating van Britsch-Indische studenten tot Engelsche Universiteiten; en II. Eenige gegevens over het onderwijs in Japan, speciaal het voorbereidend hooger-, universitair- en hooger vakonderwijs.

Militaire onderwerpen.

De Januari-afl. van het Ind. Mil. Tijdschrift bevat o.m.: Lichte veldhouwitsers en zware artillerie van het veldleger, door W. J. Rinkel. — De waardeering der veldversterkingskunst in het Ned. Ind. Leger, door F. Treffers. — Onze mitrailleurschutters en hunne schietopleiding, door G. — Ambulance-honden, door C. O. van Kesteren. — Dagboek der Commissie tot aankoop van legerpaarden en muildieren in China 1915. — Grijsgroene mantels? door F. Treffers. — Over het bajonetgevecht, door G. A. Scheffer. — Is het gewenscht aan onze mindere militairen in hun vrijen tijd een ambacht te leeren? door H. L. Maurer. — Aankoop van paarden, door M.

No. 3 van den 1en jaargang van het „Orgaan der N.-I. Officiersvereeniging" o.a.: Enkele grepen uit de begrootingsliteratuur, door H. M. Luchsinger. — De actie ter verkrijging van pensioenzekerheid, door C. H. C. Waal. — Een raad van defensie voor Indië. — Een zorgvol officiersbestaan. — Een zorgvol luitenantsbestaan. — Het weduwen- en weezenfonds voor de officieren der landmacht in Ned.-Indië, door E. Wenting. — Maatregelen ter beperking van het incompleet aan Europeesch kader bij de Infanterie.

De Banier.

No. 2 van jaarg. 1916 brengt het vervolg van het artikel over de studie der Indische talen vanwege het Nederlandsche Bijbelgenootschap.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

In het Dec.-nr. o.a. de volgende bijdragen: Een land van groote oeconomische beteekenis (Simeloengoen), door P. E. Moolenburgh (met kaart). — De spoorwegverbinding tusschen Deli—Atjeh en de Aroebaai, door J. Roest (met kaart). — De fabrikatie van „jaggery" (ingedampt rietsap) in Zuid-Indië en in de Padangsche Bovenlanden (met ill.), door C. L. — Deliana. — Verfraaiing onzer steden (vervolg). — De rijstcultuur in Sumatra's Westkust. — De Indische begrooting: de financieele toestand.

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 10: Meerjarige min of meer periodische klimaatwijzigingen in hun verband met den tropischen landbouw. — Plantersvereeniging „Semarang-Kedoe". — Wetenschappelijke en inperische keuring van rubber, door G. van Iterson Jr. — Theecongres met tentoonstelling te Batavia (Maart—April 1916). — De invoer uit Nederland en Nederl.-Indië in China in 1914. — Soekaboemische landbouwvereeniging. — De overzeesche handel en de oorlog, zoomede de overoige wekelijksche rubrieken.

Indisch Genootschap.

Het verslag der vergadering van 16 Febr. j.l. is verschenen. Het bevat den tekst der voordracht van Dr. N. Adriani over „De hoofden der Toradja's van Midden-Celebes".

De Hoogere Landbouwschool te Wageningen.

In de Indische Mercuur en later in een brochure heeft Dr. Z. Kamerling zijn bezwaren ontwikkeld tegen het onderwijs aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen. In de jongste afl. der „Mededeelingen", uitgaande van genoemde inrichting, worden nu die bezwaren door Dr. O. Pitsch aan critiek onderworpen.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Verstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad,

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; De vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Handelsberichten van het Min. van Landbouw; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Ned. Indië; Korte verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz. benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Te verwachten vacatures bij het Binnenl. Bestuur in Ned.-Indië.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur op Java en Madoera.	5 April 1916.	Oorzaak: Verzoek om buitenlandsch verlof van den titularis H. H. de Coek.

Van „Boeatan":

☛ DE FRAAIE PRENTBRIEFKAARTEN over „*Balische Kunst*", in den handel gebracht door de Vereeniging „Koloniaal Instituut", zijn ook te verkrijgen bij »Boeatan«, Heulstraat 19, Den Haag, tegen den prijs van **f 0.05** per stuk en f 0.35 per boekje; één serie 10 exemplaren.

Van het Informatie-bureau: (Heulstraat 17, Den Haag).

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat in het jaar 1916 onder de in het Koninklijk besluit van 18 Januari 1915 No. 21 bepaalde voorwaarden, weder dertig studenten in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het candidaatsexamen bedoeld bij art. 2, § 2 sub a, van het Koninklijk Besluit van 27 April 1877 (Staatsblad No. 87), zooals dat laatstelijk is gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 24 Juli 1901 (Staatsblad No. 195), bestemd kunnen worden om, na behoorlijk volbrachte studiën en na voldaan te hebben aan het examen bedoeld in art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet, ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië te worden gesteld, ten einde daar te lande te worden geplaatst in rechterlijke betrekkingen.

Zij, die voor eene bestemming voor den Indischen dienst als hiervoren bedoeld in aanmerking wenschen te komen, zullen vóór 1 April 1916, onder overlegging van het diploma van met goed gevolg afgelegd candidaatsexamen in de rechten, een gezegeld adres moeten richten aan den Minister van Koloniën, door tusschenkomst van de commissie bedoeld bij het tweede lid van art. 1 van genoemd Koninklijk besluit van 18 Januari 1915, No. 21 (adres professor mr. J. Oppenheim, Jan van Nassaustraat 87, Den Haag).

(Nederlandsche Staatscourant van 25 Februari 1916, No. 47).

Uitzending van een leeraar voor het Middelbaar Technisch Onderwijs in Ned.-Indië.

Voor het middelbaar technisch onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een civiel-ingenieur, bij voorkeur met practische ervaring op onderwijsgebied.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van *f* 1000 (een duizend gulden);

b. vrije overtocht als gouvernementspassagier der 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de dienstbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat;

d. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van éëne maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging bedraagt *f* 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands, met eene tweejaarlijksche verhooging van *f* 100 (honderd gulden) 's maands en vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt eene hoogste bezoldiging van *f* 850 (achthonderd vijftig gulden) 's maands.

Bovendien wordt aan hen, die na het verkrijgen van de noodige bevoegdheid, ten minste vier jaren bij het openbaar of particulier middelbaar of hooger onderwijs in Nederland hebben doorgebracht (dan wel twee jaren bij het particulier middelbaar onderwijs in Indië) eene zoogenaamde ervaringstoelage van *f* 100 (honderd gulden) 's maands bij eerste indiensttreding toegekend, welke toelage vervalt na twee jaren werkelijken dienst in Indië, zijnde het tijdstip waarop in gewone omstandigheden de eerste bezoldigingsverhooging tot hetzelfde bedrag ingaat.

Bedraagt de Nederlandsche diensttijd meer dan 4 jaren, dan wordt de ervaringstoelage toegekend zoodra de diensttijd bij het openbaar middelbaar onderwijs in Indië, vermeerderd met de helft van den Nederlandschen diensttijd, twee jaar bedraagt.

De uit te zenden leeraar, die in den loop der maand Juni 1916 in Indië zal moeten aankomen, zal zich bij notarieele akte moeten verbinden tot teruggave aan 's lands kas van de gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve zullen zijn voldaan, zoo wegens vergoeding voor uitrustingskosten als wegens overtocht naar Nederlandsch-Indië, bijaldien hij niet binnen den hém aan te wijzen tijd naar Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan wel bewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor hij wordt uitgezonden niet aanvaardt, dan wel binnen vijf jaren na zijne aankomst op Java uit 's lands dienst wordt ontslagen.

Zij, die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten zich, vóór 15 Maart 1916, bij een op zegel geschreven verzoekschrift tot afdeeling D (Personeel) van het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van de vereischte stukken.

(Nederlandsche Staatscourant van 27 en 28 Februari 1916, No. 49).

Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst; Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding. (Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden).

Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Ingenieur voor de gouvernementsgebouwen. (Bouwkundig ingenieur).

Ciciel-ingenieur; tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur); jong civiel-ingenieur voor waterleidingzaken; Opzichter; Tijdelijk bouwkundig opzichter, bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

Ingenieur; Tijdelijk geoloog; Opziener, bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener 3de klasse bij den dienst der Ombilinmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Civiel-ingenieur; Ingenieur-deskundige op het gebied van groote ijzerconstructies; Adspirant-adjunct-chef op adjunct-chef der 1ste en 4de afdeeling; Werktuigkundig ingenieur; Opzichter-werkplaats (smid); Opzichter; Werktuigkundig teekenaar, bij den dienst der Staatsspoorwegen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Adspirant-ingenieur; Instrumentmaker 2de klasse; Commies, bij den post-, telegraaf- en telephoondienst.

Civiel-ingenieur bij het middelbaar technisch onderwijs.

Onderwijzer der 3de klasse; Onderwijzeres der 3de klasse, bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Derde stuurman; Leerling-machinist, bij de Gouvernements-marine.

Europeesch detachements-commandant 2de klasse bij de gewapende politie.

Baas-zadelmaker bij het gevangeniswezen.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de afdeeling „Personeel" van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van 1 Maart 1916, No. 51)

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Lessen in moderne talen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Handwerklessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Paedagogische adviezen	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☛ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47bis,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

I. **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);

II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

Huishoudelijke- en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

Noordeinde 6, over de Plaats — **BERNARD DRABBE** — DEN HAAG TELEFOON 2162

SPECIALITEIT UITZETTEN, LUIERMANDEN
...........EN INDISCHE UITRUSTINGEN...........
in alle prijzen, van de eenvoudigste tot de fijnste.

FIJNE BATIST LINGERIE's, OOK NAAR MAAT OF EIGEN MODEL. Catalogus en opgaven met prijsberekening gratis. Zichtzendingen. Pasmodellen. — Uitgebreide sorteering LINNEN TAFEL-, HUISHOUD- EN BEDBENOODIGDHEDEN. ☛ Matige prijzen.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

GEILLUSTREERD

Nederlandsch Conservenboek

VOLLEDIGE HANDLEIDING

VOOR

H.H. Conservenfabrikanten, Restaurateurs en Koks,

ALSMEDE VOOR

Particulier gebruik

DOOR

LEONARD G. BOL.

Prijs: ingenaaid . . . . f 2.40
gebonden . . . . - 2.90

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Luiermand-Artikelen
Opgemaakte Wiegen

in diverse prijzen.

TANDHEELKUNDIGE INRICHTING, Nieuwstraat 10.

E. J. OFFERHAUS, Dentist.

KUNSTTANDEN. GEBITTEN.

Spreekuur alle werkdagen 9-12-1½-4. DEN HAAG, Telephoon 7352.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

OBAT BAIK
INDISCHE ZALF tegen alle Rheumatische aandoeningen.

MAISON MEIJER
Trompstraat 73, bij de Laan van Meerdervoort.
TELEFOON 4050. CUISINIER. **TELEFOON 4050.**

Levering van **Dejeuners, Diners** en **Soupers.** Koude en Warme Schotels met bijlevering van Zilver, Servies (naar keuze), enz. enz. — —

Levert dagelijksche DINERS aan huis vanaf **f 0.85.**

LUXE BROODFABRIEK
PAUL C. KAISER
HOFLEVERANCIER

Verlangt Gij heerlijk croquant Brood, vraagt dan ons
FRANSCH BROOD
WEENER BROOD

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte Goederen. :: Stalen op aanvraag.

OBAT BAIK
f 1.25 per pot, overal verkrijgbaar. Wordt door iedereen aanbevolen.

VRAAGT WONINGGIDS
van het Bouw- en Woningbureau
FIRMA SCHIPPERS,
'S-GRAVENHAGE STATIONSWEG 26.

☛ **Gratis inlichtingen worden verstrekt van alle te huur en te koop zijnde perceelen.**

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

RUYS' Handelsvereeniging
Amsterdam - Rotterdam - Den Haag - Groningen

„Multiplex Hammond Schrijfmachine"

Moderne Kantoormachines - Stalen Meubelen

Prinsestraat 27 ===== Telefoon 2804

OBAT BAIK
waar niet verkrijgbaar, franco toezending ad f 1.35 door OBAT BAIK, POST BOX 271, DEN HAAG.

Drukkerij ten Hagen *levert tegen billijken prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.*